

Народна банка Србије

СЕКТОР ЗА ЕКОНОМСКА ИСТРАЖИВАЊА И СТАТИСТИКУ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Прво тромесечје 2024. године

Београд, мај 2024. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама средње и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Актива банака учесница ове анкете у просеку чини 50% укупне активе банака у региону.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ
ЕЦБ – Европска централна банка
млн – милион
млрд – милијарда
мг. – међугодишње
NPL – проблематични кредити
п.п. – процентни поен
Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде.....	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву.....	12
2. Цена задуживања становништва	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	15
Методолошке напомене.....	16

Резиме

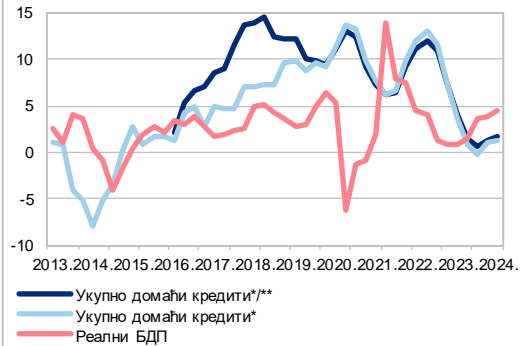
Укупни домаћи кредити, по искључењу ефекта промене девизног курса, убрзали су мг. раст на 1,3% у марту (са 1,0% крајем 2023), пре свега захваљујући **кредитима становништву**, који су убрзали мг. раст на 2,7%, док су **кредити привреди** мг. посматрано стагнирали у марту. Кредитна активност је и даље под утицајем повишених каматних стопа на динарске и евроиндексиране кредите услед претходног заостравања монетарних политика Народне банке Србије и ЕЦБ-а. Поред тога, негативан утицај на стање кредита привреди, иако слабији него претходних година, и даље долази од доспећа кредита из гарантних шема. Ипак, банке су у првом тромесечју 2024. први пут после дужег периода поостравања, ублажиле кредитне стандарде, пре свега за сектор привреде, а наставак ублажавања очекује се и у другом тромесечју, што треба да допринесе већем кредитирању приватног сектора у наредном периоду.

Укупни домаћи пласмани банака немонетарном сектору (који, поред потраживања по основу кредита, обухватају и потраживања по основу улагања у хартије од вредности, камата и накнада, као и остала потраживања) убрзали су мг. раст у сличној мери као домаћи кредити, на 1,4% у марту.

Кредити привреди, искључујући ефекат промене девизног курса, током првог тромесечја смањени су за 26,6 милијарди динара, или за 1,7%, делом и услед сезонски нижег одобравања кредита почетком године. Посматрано по наменама, смањена су пре свега потраживања по основу инвестиционих кредита и кредита за ликвидност и обртна средства, чему доприноси и доспеће кредита из гарантних шема, док је повећано задуживање по основу кредита за увоз. При томе, смањено је задуживање предузећа из готово свих делатности, а највише предузећа из области саобраћаја, пољопривреде и грађевинарства, док раст задужења бележе предузећа из области енергетике и трговине. Посматрано по величини предузећа, микропредузећа, мала и средња предузећа су у већој мери смањила кредитне обавезе према банкама него велика предузећа, што је утицало на то да учешће кредита одобрених овом сегменту предузећа буде снижено на 58,7% у марту.

Кредитна активност благо је убрзала мг. раст у Т1 2024.

(мг. стопе раста, у %)

Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

Кредити становништву, без ефекта промене девизног курса, повећани су током првог тромесечја за 20,9 милијарди динара, или за 1,4%, вођени растом готовинских кредита, за којим следе стамбени кредити и задужења по трансакционим рачунима. То је допринело да учешће готовинских кредита у укупним кредитима становништву у првом тромесечју буде повећано за 0,3 процентна поена на 45,0%, док је учешће стамбених кредита смањено у истој мери, на 39,0% у марту.

Народна банка Србије је од августа 2023. године задржала референтну каматну стопу на непромењеном нивоу, тако да су и каматне стопе на међубанкарском тржишту новца биле готово непромењене, док су **каматне стопе на динарске кредите привреди и становништву** током првог тромесечја благо смањене. Просечне каматне стопе на динарске кредите привреди и становништву у првом тромесечју износиле су 8,2% и 12,5%, респективно, и биле су ниже за по 0,2 процентна поена у односу на претходно тромесечје. И каматне стопе на тржишту новца зоне евра бележиле су минималне осцилације, што је допринело да просечна каматна стопа на кредите привреди у **евро знаку** у првом тромесечју буде готово непромењена (7,1%). Просечна каматна стопа на евроиндексиране кредите становништву снижена је за 0,1 процентни поен, на 6,3%, чему је допринела и примена одлуке Народне банке Србије о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите физичким лицима.

Динаризација стања укупних пласмана привреди и становништву током првог тромесечја повећана је за 0,7 процентних поена, на 35,2% у марту, под утицајем раста динарских пласмана и смањења девизно индексираних пласмана. При томе, степен динаризације пласмана привреди повећан је на 17,8% у марту (са 17,3% крајем 2023), а степен динаризације пласмана становништву на 54,5% (са 54,1%).

Као резултат снажног регулаторног оквира за банке и донетих мера макропруденцијалне политике, које су биле синхронизоване с мерама монетарне политике, **учешће проблематичних кредита у укупним кредитима у марту је задржано близу минимума од око 3%**. То показује да раст трошкова отплате кредита, који је последица раста каматних стопа у претходном

периоду, као и престанак важења појединих мера којима је подржаван приватни сектор током пандемије, није утицао на квалитет активе банака. Покривеност проблематичних кредита и даље је на високом нивоу – исправке вредности укупних кредита у марту износиле су 98,7% бруто проблематичних кредита, док су исправке вредности проблематичних кредита биле на нивоу од 59,1% бруто проблематичних кредита.

Показатељ адекватности капитала¹ на крају првог тромесечја износио је 21,2% (за 0,2 п.п. ниже него крајем 2023) и знатно је изнад регулаторног минимума (8,0%), што указује на високу капитализованост и отпорност банкарског сектора на екстерне и домаће ризике.

¹ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Кредити привреди су у марту м.г. посматрано стагнирали (наспрам м.г. раста од 0,9% у децембру 2023). На таква кретања утицале су повишене каматне стопе, услед претходног заостравања монетарних политика Народне банке Србије и ЕЦБ-а, а иако слабији него претходних година, негативан утицај на стање кредита и даље долази од доспећа кредита из гарантних шема. Посматрано у номиналном изразу, стање кредита привреди у марту износило је 1.584,6 млрд динара, а њихово учешће у БДП-у 19,0%, што је за 0,8 п.п. ниже него крајем 2023. године и резултат је раста економске активности.

Кредити привреди су у Т1 смањени за 26,6 млрд динара, што се делом дугује сезонски нижем одобравању ових кредита почетком године, при чему су у већој мери смањени кредити јавним предузећима (-16,5 млрд динара). Смањење је последица пада девизно индексираних кредита, док су динарски кредити друго тромесечје заредом повећани. На раст динарских кредита одражава се и прилагођавање банака одредбама раније донете мере Народне банке Србије, којом се, приликом обрачуна показатеља адекватности капитала, почев од 2025. године, прописује обавеза банкама да умање капитал уколико учешће девизно индексираних и девизних кредита у укупним кредитима нефинансијском и недржавном сектору одобрених након 1. јула 2023, премаши 71%.

Посматрано по наменама, у Т1 смањена су потраживања по основу инвестиционих кредита (-22,0 млрд динара), кредита за ликвидност и обртна средства (-11,2 млрд динара), делом услед доспећа кредита из гарантних шема, као и по основу осталих некатегорисаних кредита (-5,1 млрд динара). С друге стране, повећано је задуживање по основу увозних кредита (10,2 млрд динара) и по текућим рачунима (1,5 млрд динара). Учешће кредита за ликвидност и обртна средства у укупним кредитима привреди повећано је током Т1 за 0,1 п.п., на 46,9% у марту, док је учешће следећих по заступљености, инвестиционих кредита смањено на 41,2% (са 41,9% крајем 2023). На остале некатегорисане и увозне кредите односи се 6,2% и 4,5% стања кредита привреди. Инвестициони кредити настављају да бележе м.г. раст и у марту су били виши за 2,0% него пре годину дана.

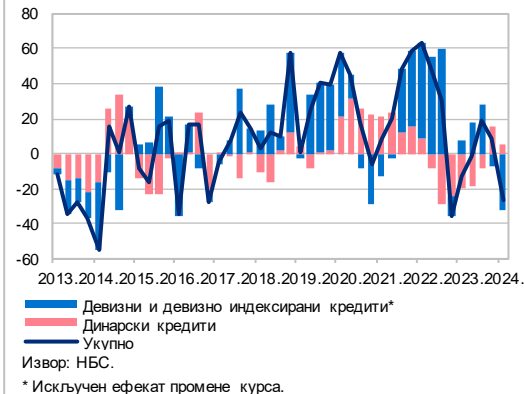
Стање кредита привреди у марту је било слично као пре годину дана

(м.г. стопе раста по програмском курсу, у %)

Динарски кредити привреди бележе раст друго тромесечје заредом, али недовољно да надоместе пад девизноиндексираних кредита

(прираст, у млрд RSD)

Кредити за инвестиције и увоз деловали су у смеру м.г. раста кредита привреди током Т1

(доприноси у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Посматрано по делатностима, смањено је задуживање предузећа из готово свих делатности, а највише предузећа из области саобраћаја, пољопривреде и грађевинарства, док раст задужења бележе предузећа из области енергетике и трговине. Рочност кредита одобрених привреди благо је смањена током Т1 и крајем марта учешће дугорочних кредита у укупним кредитима привреди износило је 87,6% (наспрам 88,2% у децембру 2023). Посматрано по величини предузећа, микропредузећа, мала и средња предузећа више су смањила кредитне обавезе према банкама него велика предузећа, те је учешће кредита одобрених овом сегменту предузећа у марту (58,7%) било ниже за 0,4 п.п. него крајем 2023, а њихово стање за 2,2% ниже него пре годину дана.

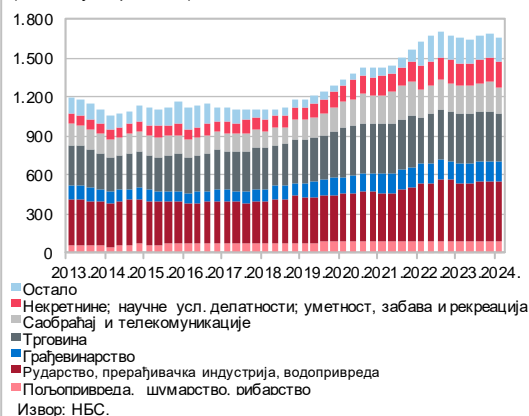
Обим новоодобрених кредита привреди у Т1 износио је 244,4 млрд динара, што је за 2,3% више него у истом периоду 2023. Најзаступљенији су и даље кредити за ликвидност и обртна средства – 62% новоодобрених кредита привреди, при чему је нешто више од половине тих кредита одобрено микропредузећима, малим и средњим предузећима. На инвестиционе кредите односила се петина нових кредита, а две трећине ових кредита користила су микропредузећа, мала и средња предузећа.

Под утицајем смањења девизно индексираних пласмана и раста динарских пласмана привреди, **степен динаризације пласмана привреди** повећан је са 17,3% крајем 2023. на 17,8% у марту. Учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је за 0,4 п.п., на 82,1% у марту, док је учешће пласмана у доларима непромењено од почетка године и износи 0,2%. У структури девизних и девизно индексираних кредита, у марту се на кредите везане за *EURIBOR* односило скоро 80% кредита, а у оквиру тога највише је било кредита везаних за тромесечни *EURIBOR*. Када је реч о динарским кредитима привреди, 38% је било везано за *BELIBOR*, највише једномесечни.

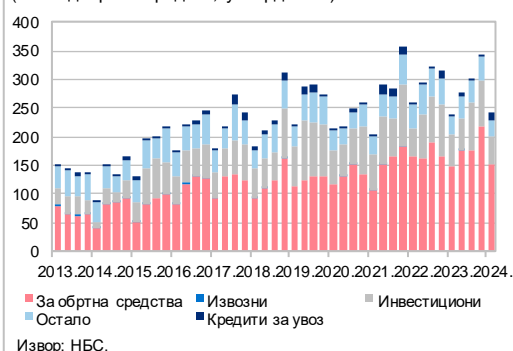
Учешће *NPL* у укупним кредитима привреди у марту износило је 2,3%, а 2,6% само за кредите привредним друштвима, што је за по 0,2 п.п. више него крајем 2023.² Посматрано по делатностима привредних друштава, учешће *NPL* у марту кретало се између 0,7% за енергетику и 4,6% за саобраћај, док је у сектору пословања

² Важни фактори снажног пада *NPL* од 2016. и надаље били су успешно спровођење Стратегије за решавање проблематичних кредита и примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. У складу са Стратегијом, Народна банка Србије донела је Акциони план (https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=8661), усмерен на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и допринос развоју тржишта *NPL*, чије су активности у потпуности спроведене, неке и пре рока.

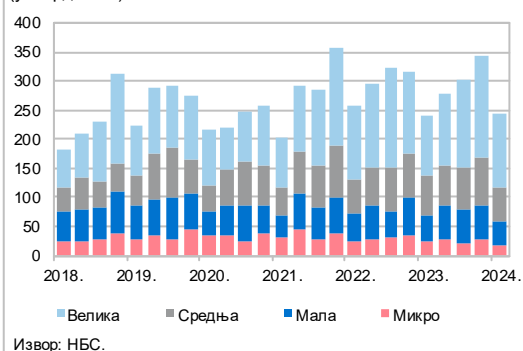
Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

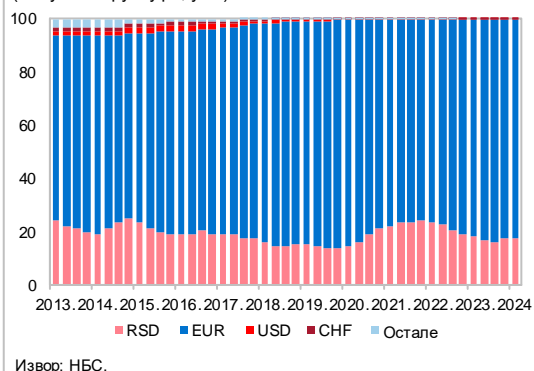
Кредити за обртна средства и инвестиције били су најзаступљенији и у Т1
(нов одобрени кредити, у млрд RSD)

Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су више од половине нових кредита у Т1
(у млрд RSD)

Раст динарских и пад девизноиндексираних кредита утицали су на раст динаризације у Т1
(вალутна структура, у %)

некретнинама забележило нову најнижу вредност (0,9%). То показује да су мере економске подршке током пандемије биле адекватне и правремене и да је и по њиховом престанку одржан квалитет активе банака, као и да раст трошкова отплате постојећих кредита привреде није за последицу имао већи раст *NPL*. У односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, учешће *NPL* у укупним кредитима привреди ниже је за 22,6 п.п., а најизраженије смањење *NPL* бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине.

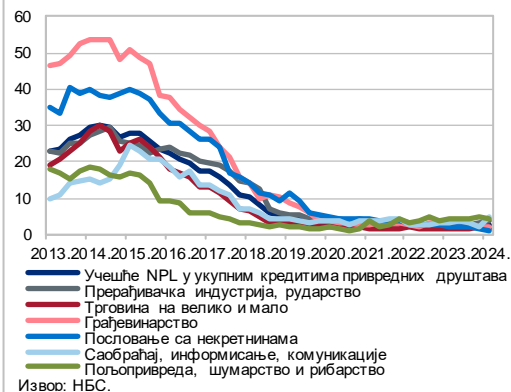
2. Цена задуживања привреде

Минималне осцилације каматних стопа на домаћем тржишту и тржишту новца у зони евра током Т1 допринеле су томе да просечна каматна стопа на нове динарске кредите привреди буде незнатно смањена, а на кредите у евр знаку остане готово непромењена.

С циљем да утиче на појачане инфлаторне притиске, који су у највећој мери долазили из међународног окружења, Народна банка Србије је од октобра 2021. постепено пооштравала монетарне услове повећањем просечне пондерисане каматне стопе на једнонедељним реверзним репо аукцијама, а у периоду од априла 2022. до јула 2023. и повећањем референтне каматне стопе. Након тога, референтна стопа није мењана, тако да су и каматне стопе на међубанкарском тржишту новца у Т1 биле готово непромењене. Стабилизација каматних стопа на тржишту новца допринела је благом смањењу просечне пондерисане каматне стопе на новоодобрене динарске кредите и у Т1, на 8,2% (са 8,4% у Т4 2023). При томе, смањене су каматне стопе на кредите за обртна средства на 8,1% (са 8,3%) и остале некатегорисане кредите на 8,3% (са 8,4%), док је каматна стопа на инвестиционе кредите (9,3%) била непромењена. Смањена је цена задуживања малих и великих предузећа, док је за микропредузећа и средња предузећа та цена благо повећана. Просечна каматна стопа кретала се у распону од 7,9% за мала предузећа до 9,5% за микропредузећа. У односу на септембар 2021, тј. пре почетка заштравања монетарних услова Народне банке Србије, закључно с мартом 2024, каматна стопа на нове динарске кредите привреди виша је за 4,9 п.п., што је у великој мери у складу с повећањем просечне пондерисане репо каматне стопе (5,5 п.п.) и указује на то да каматне марже нису додатно порасле.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексираним кредитима готово да није промењена у односу на Т4 2023. и у Т1 је износила 7,1%. Притом, смањена је стопа на

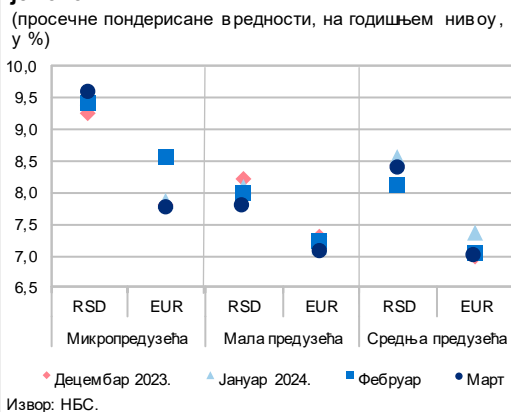
Учешће *NPL* наставило је да се креће близу минимумима за скоро све делатности
(бруто принцип, у %)

Каматне стопе на динарске кредите привреди благо су смањене током Т1*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Цена задуживања средњих предузећа смањена је током Т1
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

најзаступљеније, кредите за ликвидност и обртна средства за 0,1 п.п., на 6,8%, док су повећане каматне стопе на инвестиционе кредите (за 0,1 п.п., на 7,4%), остале некатегорисане кредите (за 0,3 п.п., на 7,4%) и кредите за увоз (за 1,1 п.п., на 7,8%). Посматрано по величини предузећа, цена задуживања смањена је за мала и средња предузећа, а повећана за микропредузећа и велика предузећа, тако да се просечна цена задуживања кретала у распону од 7,0% за велика предузећа до 8,0% за микропредузећа. У односу на јун 2022, тј. непосредно пре него што је ЕЦБ започела циклус повећања каматних стопа, закључно с мартом 2024. просечна каматна стопа на нове кредите привреди у евро знаку у марту била је виша за 4,4 п.п., што је пратило раст вредности тромесечног *EURIBOR*-а (4,2 п.п.).

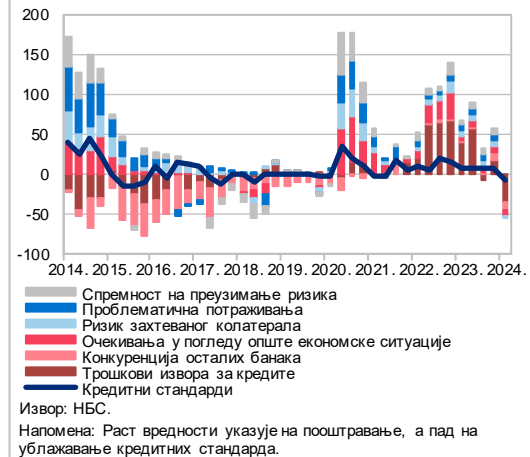
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Резултати априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у Т1, први пут после дужег периода поопштравања, ублажиле стандарде за одобравање кредита привреди, а наставак ублажавања очекује се и у Т2. Ублажавање стандарда претежно се односило на динарске кредите и било је опредељено нижим трошковима извора финансирања, деловањем конкуренције и позитивним очекивањима у погледу економске активности. Ублажени су стандарди за мала и средња предузећа и пољопривреднике, док су за велика предузећа поопштрени.

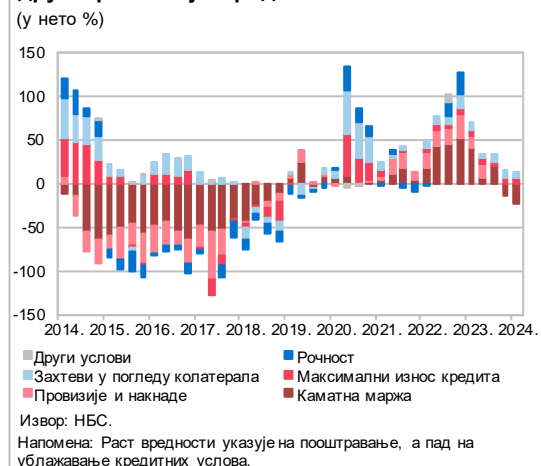
Према резултатима анкете, током Т1 банке су смањиле каматне марже за предузећа свих величина. С друге стране, додатно су поопштрени захтеви у погледу колатерала и смањен је максимални износ кредита. Захтеви у погледу рочности кредита нису мењани више од годину дана, а провизије и накнаде треће тромесечје заредом.

Према оцини банака, тражња привреде за динарским кредитима повећана је, а тражња за девизним кредитима смањена. Укупно посматрано, тражња предузећа благо је смањена током Т1. Банке очекују раст тражње привреде за кредитима у Т2, вођен финансирањем капиталних инвестиција и обртних средстава.

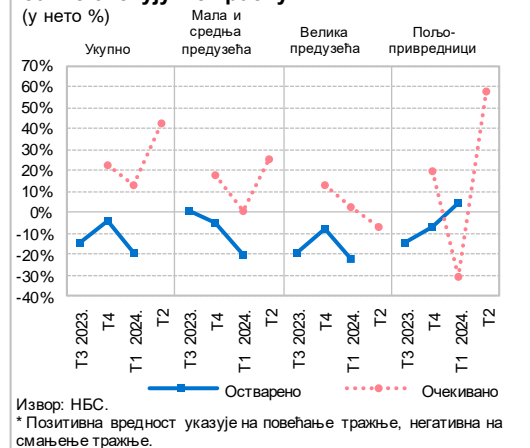
У Т1 банке су ублажиле кредитне стандарде за привреду први пут после две и по године (у нето %)

Каматне марже за кредите смањене су током Т1, друго тромесечје заредом (у нето %)

Супротно очекивањима, укупна тражња привреде за кредитима смањена је у Т1, а банке очекују њен раст у Т2 (у нето %)

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Кредити становништву убрзали су м.г. раст на 2,7% у марту (са 1,2% крајем 2023). Томе је, уз раст тражње и већу реализацију нових кредита, допринело и постепено ишчезавање негативног утицаја рачуноводственог третмана потраживања по основу стамбених кредита на стање кредита услед доношења одлуке о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите у септембру 2023.³ Номинално посматрано, стање кредита становништву у марту износило је 1.485,9 млрд динара, што чини 47,4% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора, односно 17,8% БДП-а (за 0,2 п.п. мање него крајем 2023).

Кредити становништву повећани су током Т1 за 20,9 млрд динара, вођени растом готовинских кредита (13,9 млрд динара), за којим следе стамбени кредити (4,5 млрд динара) и задужења по трансакционим рачунима (1,9 млрд динара). Наведена кретања су допринела томе да готовински кредити, као најзаступљенија категорија у укупним кредитима становништву, повећају учешће током Т1 за 0,3 п.п., на 45,0% у марту, док је учешће стамбених кредита смањено у истој мери, на 39,0%. Истовремено, у оквиру кредита одобрених предузетницима повећано је стање кредита за ликвидност и обртна средства (1,5 млрд динара), док је стање инвестиционих кредита смањено (-0,5 млрд динара).

Како би у околностима растућих каматних стопа смањила оптерећење корисника стамбених кредита, Народна банка Србије је у септембру 2023. донела одлуку⁴ којом је привремено ограничила каматну стопу за кориснике првог стамбеног кредита с променљивом каматном стопом који су одобрени пре ступања одлуке на снагу, а чији уговорени износ не прелази 200.000 евра. Тим дужницима је привремено ограничена номинална каматна стопа за наредних 15 месеци, почев од октобарске рате, а банка неће имати право да од дужника потражује разлику у камати

³ Смањењу стања стамбених кредита током Т4 2023. допринео је рачуноводствени третман стамбених кредита услед примене одлуке о ограничењу каматних стопа на стамбене кредите, пошто је вредност ових потраживања модификована наниже услед измене уговорених токова готовине с почетком њене примене. Тај износ ће се постепено враћати на стање стамбених кредита током 15 месеци, колико траје ова одлука.

⁴ Одлука о привременим мерама за банке које се односе на стамбене кредите физичким лицима, „Службени гласник РС”, бр. 78/2023.

М.г. раст кредита становништву убрзао је током Т1

(м.г. стопе раста по програмском курсу, у %)

Извор: НБС.

* Искључен ефекат отписа и продаје NPL од почетка 2016.

Раст кредита становништву у Т1 вођен је динарским кредитирањем

(прираст, у млрд RSD)

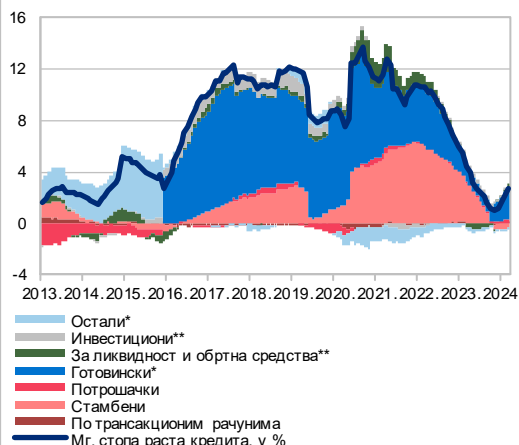

Извор: НБС.

* Искључен ефекат промене курса.

Готовински кредити су у Т1 највише допринели м.г. расту кредита становништву

(у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Извор: НБС.

* До децембра 2015. допринос готовинских кредита приказан је у оквиру доприноса осталих кредита.

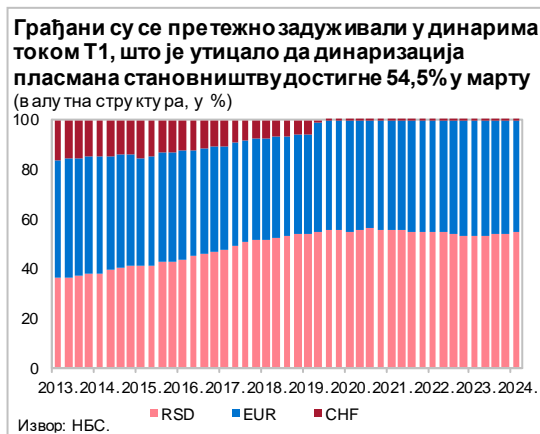
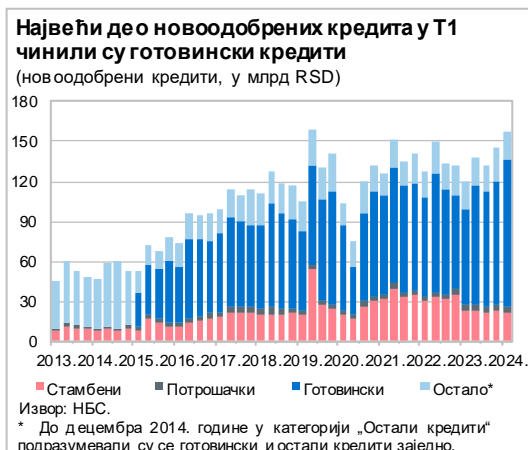
** Кредити одобрени предузетницима.

услед примене ове одлуке. Ограничењем каматне стопе, рате већине кредита су умањене између 10% и 25%, чиме се повећава расположиви доходак грађана. Овом одлуком привремено су ограничене и каматне стопе на нове стамбене кредите који се одобравају у периоду примене одлуке, а омогућена је и превремена отплата стамбеног кредита под повољнијим условима. Стамбено кредитирање подржано је и ранијим изменама регулативе, при чему је од 2020. трајно смањено минимално учешће за куповину прве стамбене непокретности са 20% на 10%. У погледу кредита осталих намена, од децембра 2022. трајно је омогућено по једно реструктурирање готовинских, потрошачких и осталих ненаменских кредита без последица на капитал банке. Поред тога, трајање мере којом се омогућава одобравање потрошачких кредита до 90.000 динара по поједностављеној процедури продужено је до краја 2024. године.

Обим новоодобрених кредита становништву у Т1 износио је 157,8 млрд динара и био је за 31,5% виши него у истом периоду 2023. Томе су допринели пре свега готовински кредити, на које се односило скоро 70% нових кредита становништву. Следећи по заступљености били су стамбени кредити, који су чинили 13% нових кредита становништву (што је ниже него у 2022, када су у просеку чинили преко петине нових кредита становништву и последица је повишених цена некретнина и трошкова задуживања).

Више од четири петине раста кредита становништву у Т1 односило се на задуживање у динарима (највише по основу готовинских кредита), што је утицало на то да **динаризация пласмана становништву**⁵ у Т1 буде повећана за 0,4 п.п., на 54,5% у марту. Истовремено, учешће пласмана у еврима смањено је у истој мери, на 45,4%, док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,1%) било непромењено. У структури девизних и девизно индексираних кредита становништву, близу 77% кредита везано је за *EURIBOR*, највише шестомесечни. У структури динарских кредита становништву, око 72% кредита одобрено је по фиксној каматној стопи, док су међу кредитима одобреним по варијабилним каматним стопама најзаступљенији они везани за тромесечни *BELIBOR*.

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву у марту износило је 4,3%,⁶ што је за 0,1 п.п. ниже него крајем 2023, при чему

⁵ Укључујући непрофитне институције и предузетнике.

⁶ Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је износило 4,2% и такође је смањено за 0,1 п.п. у односу на крај 2023, док је у односу на јул 2015. ниже за 7,9 п.п.

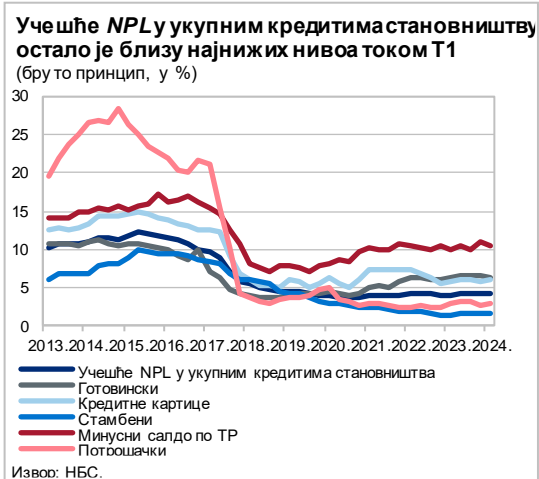
најзаступљеније категорије кредита, готовински и стамбени кредити, бележе смањење тог учешћа. Показатељи *NPL*, који се и даље налазе близу најнижих вредности, указују на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и да су допринеле томе да се избегну већи негативни ефекти криза с којима се суочавамо у протекле три године на кредитну способност грађана. У односу на период непосредно пре доношења Стратегије за решавање проблематичних кредита, учешће *NPL* у сектору становништва ниже је за 7,0 п.п.

2. Цена задуживања становништва

Након пада у претходном тромесечју, просечна цена динарског задуживања и задуживања становништва у евро знаку благо је смањена и у Т1. Нижим каматним стопама на кредите у евро знаку допринела је примена одлуке Народне банке Србије о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите физичким лицима, а у случају динарских каматних стопа томе су допринеле промотивне акције за готовинске кредите код појединих банака.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву у Т1 износила је 12,5% и у односу на Т4 2023. снижена је за 0,2 п.п. То смањење одређено је падом каматних стопа на готовинске кредите, које су снижене за 0,5 п.п., на 12,9%. Стопа на остале некатегорисане кредите (10,5%) била је готово непромењена, док су повећане каматне стопе на потрошачке кредите (за 0,1 п.п., на 3,2%) и стамбене кредите⁷ (за 3,2 п.п., на 15,3%). У односу на септембар 2021, тј. пре почетка заоштравања монетарних услова Народне банке Србије, каматна стопа на нове динарске кредите становништву у марту 2024. била је виша за 3,9 п.п.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене евроиндексирани кредите становништву смањена је у просеку у Т1 за 0,1 п.п., на 6,3%. При томе, услед примене одлуке Народне банке Србије о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите, просечна каматна стопа на стамбене кредите (5,1%) готово да није промењена. Истовремено, смањене су каматне стопе на потрошачке кредите (за 0,2 п.п., на 6,4%) и остале некатегорисане кредите (за 0,3 п.п., на 9,7%), док је каматна стопа на готовинске кредите повећана (за 0,3 п.п., на 3,7%). У односу на јун 2022, тј. непосредно пре него што је ЕЦБ започела циклус повећања каматних стопа, закључно с

⁷ Кредити који се користе за адаптацију стамбеног простора и који су скупљи од кредита за куповину стамбене непокретности.

мартом 2024. просечна стопа на нове кредите становништву у евро знаку била је виша за 2,7 п.п.

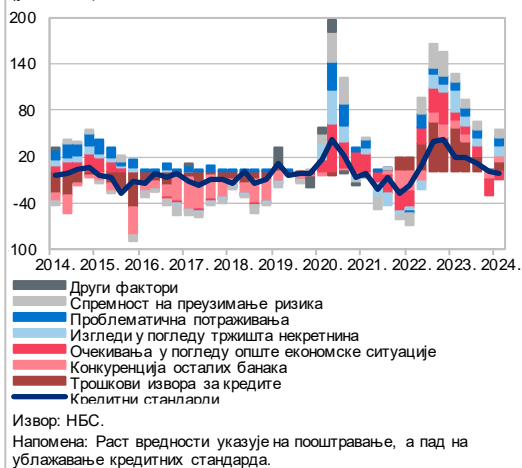
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Према резултатима априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности, банке су благо ублажиле кредитне стандарде за становништво, под утицајем позитивних очекивања у погледу економске активности. Посматрано по наменама, највише су ублажени стандарди за динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, а после седам тромесечја благо су ублажени и стандарди за девизно индексиране стамбене кредите. Према очекивањима банака, кредитни стандарди за становништво требало би да буду додатно ублажени у Т2.

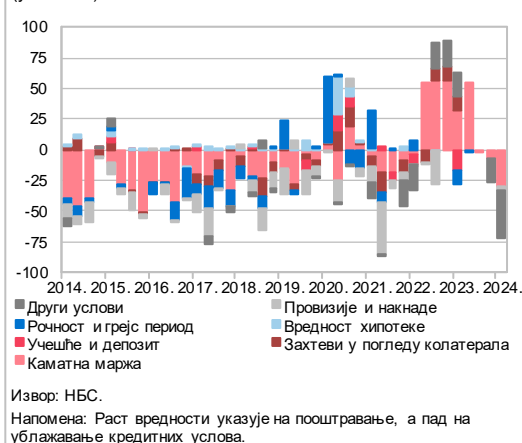
Према резултатима анкете, у Т1 су смањене каматне марже и за динарске и за девизно индексиране кредите, а за динарске кредите умањене су провизије и накнаде.

Тражња становништва за кредитима повећана је током Т1, и то изнад очекивања из претходне анкете. Раст тражње пре свега се односио на динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, а први пут после годину и по дана банке су оцениле да је повећана и тражња за девизно индексираним стамбеним кредитима, што се може довести у везу са одлуком Народне банке Србије о ограничавању каматне стопе за ову врсту кредита, а највероватније и очекивањима да би ускоро ЕЦБ могла да започне ублажавање монетарне политике. Истовремено, тражња за динарским потрошачким кредитима смањена је. Према оцени банака, раст тражње вођен је рефинансирањем постојећих кредита и набавком трајних потрошних добара, уз позитиван утицај виших зарада, док је ситуација на тржишту непокретности, које карактеришу високе цене станова, деловала у супротном смеру. Банке у Т2 очекују даљи раст тражње, вођен тражњом за девизно индексираним стамбеним кредитима и динарским готовинским кредитима, кредитима за рефинансирање и потрошачким кредитима.

Банке су благо ублажиле кредитне стандарде становништву у Т1 услед позитивних очекивања у погледу економске активности (у нето %)

Током Т1 банке су смањиле каматне марже и провизије и накнаде за кредите становништву (у нето %)

Тражња грађана за кредитима повећана је у Т1 више него што је очекивано, а банке очекују њен раст и у Т2 (у нето %)

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полази од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према евр, америчком долару и швајцарском франку на дан 31. октобра 2022.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом ЕЦБ-а);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.